

оригинальную языковую среду. Одновременная трансляция звука и изображения способствует развитию навыков и умений воспринимать на слух и стимулирует дальнейшую речь студентов. Ввиду ограниченности недельных часов, рассматриваем необходимость сочетания аудиторной и самостоятельной работы студентов с видеоматериалом.

Ключевые слова: видеоматериалы, учебный процесс, студенты технических специальностей, иноязычная подготовка, самостоятельная работа студентов.

A.M. HUBINA, A.H. MARTYNIUK. AUDIOVISUAL LEARNING OF A FOREIGN LANGUAGE IN TECHNICAL UNIVERSITIES

The summary. The need to train highly qualified specialists, who would meet all modern requirements, makes us look for innovative approaches to the foreign language teaching. A limited number of classroom hours for the foreign language learning in technical universities and lack of opportunity to communicate with native speakers are the main problems of training. Thus, there is a need to use modern technology, namely video materials to practice the foreign language that will allow a deeper dive into the foreign language environment and improve communication skills. The purpose of this article is to show the possibility of using video materials to teach foreign language in the technical universities as a means of quality training of future specialists. Training using videos is the best way to present foreign language in its natural and familiar environment. The use of video in the classes is appropriate when there is a necessity of the presentation of the material in a real context. Different videos, specifically designed for learning (video courses), fragments of authentic films and videos developed by teachers or students of technical specialties can be offered to students.

In our opinion, it is necessary to select videos for the classroom and for independent work of students. The engineering students according to their psychological characteristics are more willing to achieve success in the independent work in contrast to the collective. The use of audio-visual materials for foreign language teaching of engineering students is an important element in training of a highly skilled professional.

Key words: video materials, learning process, students of technical specialties, foreign language training, independent work of students.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. І.С. Войтович.

Одержано редакцією 04.04.2016 р.

УДК: 378.091.279.7: 81'243'34

І.В. ПЕРІШКО

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ФОНЕТИЧНИХ НАВИЧОК УСНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Резюме. Стаття присвячена проблемі контролю навичок усного іномовного мовлення. У ній розглядаються критерії оцінки рівня сформованості фонетичних навичок усного мовлення студентів, що вивчають іноземну мову.

Ключові слова: фонетичні навички, критерії оцінювання, усне мовлення, контроль, практична фонетика.

Постановка проблеми. Комунікативний підхід у навчанні іноземних мов займає в даний час лідируючу позицію в методиці. Так з'явилося поняття комунікативної фонетики, в процесі вивчення якої студенти не тільки опановують правилами та фонетичними моделями, але в першу чергу знайомляться з цілями, які можна досягти під час реалізації того чи іншого правила, а також задовольняють свої реальні та потенційні комунікативні потреби, використовуючи ту чи іншу модель.

Проте багато викладачів практичної фонетики продовжують вважати основними об'єктами навчання фонетичні знання. У заняття з практичної фонетики на першому курсі включаються вправи з транскрибування, інтонування та графічного зображення інтонації з використанням тонограм, що також є об'єктом контролю всіх підсумкових залікових робіт з практичної фонетики. Особливі труднощі виникають у викладачів з практичної фонетики в зв'язку з необхідністю оцінювати фонетичний аспект усного мовлення студента, оскільки не існує єдиних критеріїв оцінювання рівня сформованості фонетичних навичок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для досягнення цілей комунікації, яка зумовлюється навичками розуміння вимови співрозмовника, його комунікативного наміру, вираженого за допомогою просодичних засобів, а також навичками інтонаційного оформлення свого висловлювання адекватно власній інтенції, у студентів факультету іноземної філології на заняттях з практичної фонетики необхідно формувати саме ці навички. Цьому сприяє моделювання ситуацій, які занурюють студента в умови, близькі до реального спілкування, і вимагають від нього актуалізації навичок з вимови й інтонації, що сприяють досягненню різних цілей комунікації. Подібні вправи містяться в посібнику з практичної фонетики Б. Бредфорд [6], а також у навчальному посібнику О. Карневської та ін. [2], у фонетичному курсі «New Headway» [5].

© І.В. Перішко, 2016

Вивчивши досвід у сфері контролю усного експресивного мовлення іноземною мовою, а також професійної компетенції майбутніх педагогів [1-4; 7], ми розробили критерії оцінки вимовно-інтонаційного оформлення мовлення студентів-майбутніх учителів іноземної мови.

Метою статті є аналіз і характеристика критеріїв оцінювання рівня сформованості фонетичних навичок усного мовлення іноземною мовою.

Виклад основного матеріалу. Критеріями оцінювання контролю усної професійно-фонетичної компетенції нами були обрані наступні:

1. Правильність вимови (сформованість навичок вимови).
2. Правильність інтонаційного оформлення (сформованість ритміко-інтонаційних навичок).
3. Різноманітність використовуваних інтонаційних моделей.
4. Темп мовлення.
5. Гучність мовлення.
6. Рівень самоконтролю.

Перший, другий і третій критерії є основними. Під час виконання усних контрольних вправ оцінювання здійснюється за допомогою порівняння вимови студента з вимовою носія мову. Такий спосіб визначення правильності вимови студента загалом є вірним, однак ми можемо підвищити його об'єктивність, враховуючи характер помилок, які допускалися студентом.

Для характеристики помилок за ступенем їх серйозності ми скористалися класифікацією помилок вимови, яку наводить І.А. Лукницький, згідно якої розрізняють помилки порушення та помилки спотворення. До першого типу помилок відносять «такі відхилення від норми, які не руйнують загальне сприйняття висловлювання, зберігають смислову функцію мовлення і не заважають взаєморозумінню» [3, 12]. До помилок спотворення, в свою чергу, відносять «різкі відхилення від вимови фонемного складу й інтонування, властиві нормі літературної мови, привнесення чужих фонетичних явищ, які руйнують загальне сприйняття висловлювання, смислову функцію мовлення і не забезпечують взаємного розуміння» [3, 14]. Відповідно цієї класифікації оцінювання фонетичних навичок усного мовлення студентів проводиться за наступною шкалою:

Контроль навичок вимови

- “відмінно” – вимова практично не піддалася інтерференції з боку рідної мови;
- “добре” – у вимові є помилки порушення;
- “задовільно” – вимова піддалася сильному впливу з боку рідної мови разом із численними помилками порушення; зрідка зустрічаються помилки спотворення;
- “незадовільно” – вимова насичена помилками спотворення, утруднене декодування основного змісту висловлювання.

Контроль ритміко-інтонаційних навичок

- “відмінно” – інтонаційне оформлення коректне, відповідає даному фоностилі, правильно передає емоційне забарвлення тексту, близьке до інтонаційного оформлення тексту носієм мови;
- “добре” – інтонаційне оформлення відповідає фоностилі, але є помилки порушення;
- “задовільно” – інтонаційне оформлення відповідає стилі; інтонаційне оформлення тексту проводиться як з численними помилками порушення, так і з помилками спотворення, які зрідка зустрічаються;
- “незадовільно” – інтонаційне оформлення не відповідає стилі, емоційна забарвленість тексту передана абсолютно невірно, мовлення оформлене з численними інтонаційними помилками спотворення.

У шкалі оцінок неможливо сформулювати вимогу повної відповідності фонетичних навичок студентів вимові носія мови. Для аудиторії, не зануреної в природне мовне середовище, це вважається недосяжним. Вчені говорять лише про можливість вимови, близької до ідеальної [5].

Дж. Гітон [7] запропонував критерій *правильності вимови* студентів, для яких іноземна мова – це засіб навчання та спілкування, а не основа їх професійної діяльності. Тому ми вважаємо, що при підготовці вчителя іноземної мови обмежитися тільки цим критерієм не можна. Контроль на вищій стадії відбувається на рівні текстів, в яких студенту необхідно переходити з однієї фонетичної моделі на іншу. Таким чином, ми пропонуємо враховувати додатково критерій різноманітності мовних моделей, запропонований В.С. Цетлін [4] для оцінювання вмінь в усному експресивному мовленні і модифікований нами з метою контролю в курсі практичної фонетики в критерій *різноманітності інтонаційних моделей, що використовуються*.

Шкала оцінок відповідно до третього критерію виглядає наступним чином: відмінно – у мовленні використовуються всі чи переважна більшість вивчених інтонаційних моделей, адекватних стилію тексту, внаслідок чого мовлення емоційно забарвлене та різноманітне; добре – у мовленні вживається достатня кількість інтонаційних моделей, що справляє враження емоційно забарвленого мовлення, але студент уникає вживання складних фонетичних моделей; задовільно – у мовленні вживається декілька досить простих інтонаційних моделей, які не дають можливості передати зміну емоцій, трапляється одно- дворазове вкраплення складних інтонаційних моделей; незадовільно – в мовленні вживається мінімальна кількість вивчених інтонаційних моделей, що складає враження надзвичайно монотонного мовлення і не зможе утримати увагу студентів протягом необхідного часу.

Два наступні критерії – *темп і гучність мовлення* – специфічні для оцінки професійної компетенції

майбутніх учителів іноземної мови, для яких важлива як оптимальна швидкість, так і оптимальна гучність мовлення.

Шкала оцінок відповідно критерію *темп* мовлення: відмінно – темп мовлення високий, мова не переривається повторами, поверненнями, довгими недоречними паузами; добре – темп мовлення досить високий, допустимі одно- дворазові повтори чи рідкісні паузи для обдумування; задовільно – темп мовлення невисокий, часті паузи, в яких обмірковується форма подальшого висловлювання, численні повтори і повернення; незадовільно – темп мовлення настільки повільний, що не досягаються цілі комунікації.

Шкала оцінок відповідно критерію *гучність* мовлення: відмінно – гучність помірна; добре – гучність або злегка занижена, або надлишкова, що вимагає незначної напруги слухового апарату співрозмовника; задовільно – гучність зміщена частіше в бік зниження, необхідно прислухатися і неодноразово перепитувати про зміст сказаного. Ми не виявили рівня гучності мовлення студентів, що потенційно відповідає оцінці «незадовільно».

Останній критерій – *рівень самоконтролю студентів* – важливий як для розвитку навичок говоріння іноземною мовою, так і для розвитку навчальних навичок, що сприяють легшому засвоєнню будь-якого матеріалу. Виділяють чотири рівні самоконтролю [1]. Перший рівень характеризується відсутністю самоконтролю як механізму звірення. Другому рівню відповідає несформований повністю самоконтроль при відпрацьованих його компонентах, необхідних для виправлення помилки після зазначення на її зону, чи на її характер. На третьому рівні самоконтролю студент самостійно, хоча і з деяким запізненням, виправляє помилку, реагуючи на втручання викладача в моторній або мнемічній формі. І, нарешті, четвертий рівень самоконтролю характеризується або попереднім самоконтролем, або негайним виправленням помилки без зовнішньої вказівки на неї. Чотирибальна система оцінок, прийнята у ВНЗ, повністю відповідає описаним рівням самоконтролю: відмінно – здійснення студентом самоконтролю на четвертому рівні; добре – здійснення студентом самоконтролю на третьому рівні; задовільно – здійснення студентом самоконтролю на другому рівні; незадовільно – самоконтроль відсутній.

Висновки. Таким чином, для підвищення об'єктивності контролю, а також з метою економії часу його здійснення ми пропонуємо:

1) оцінювати рівень сформованості фонетичних навичок усного іноземного мовлення студентів відповідно наступних критеріїв: правильність вимови, правильність інтонаційного оформлення, різноманітність використаних інтонаційних моделей, темп мовлення, гучність мовлення, рівень самоконтролю;

2) вважати правильність звукового й інтонаційного оформлення усного висловлювання, а також різноманітність використаних інтонаційних моделей основними критеріями оцінювання, що характеризують фонетичну компетенцію студентів;

3) розглядати темп і гучність мовлення, а також рівень самоконтролю як критерії оцінювання професійної компетенції студентів-майбутніх вчителів іноземної мови, їх вміння володіти фонетичної стороною мовлення для реалізації навчальних цілей;

4) відмовитися від вимоги оволодіння ідеальною вимовою, ідентичною вимові носія мови;

5) у процесі оцінювання ґрунтуватися на класифікації фонетичних помилок, диференціюючи помилки порушення та помилки спотворення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зимняя И.А. Педагогическая психология. учебник для вузов / И.А. Зимняя. – [изд. 2-е, доп., испр. и пер.]. – М.: Издательская корпорация «Логос», 2000. – 384 с.
2. Карневская Е.Б. Практическая фонетика английского языка / Е.Б. Карневская [и др.]. – Минск, Выш. шк., 2013. – 366 с.
3. Лукницкий И.А. Предупреждение ошибок учащихся в английском произношении. [Текст]: пособие для учителя / И.А. Лукницкий. – [изд. 2-е, пер.]. – М.: Просвещение, 1966. – 111 с.
4. Цетлин В.С. Работа над словом [Текст] / В.С. Цетлин // Иностранные языки в школе. – 2002. – №3. – С. 33-36.
5. Bowler B. New Headway Pronunciation Course / B. Bowler, S. Cunningham, P. Moor. – Oxford: Oxford University Press, 2006. – 64 p.
6. Bradford B. Intonation in Context / B. Bradford. – Cambridge: Cambridge University Press, 2005. – 51 p.
7. Teaching English Pronunciation in EFL Classes: Background & Methodology [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academia.edu>. – Назва з екрану.

И.В. ПЕРИШКО. КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ УРОВНЯ СФОРМИРОВАННОСТИ ФОНЕТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ УСТНОЙ РЕЧИ СТУДЕНТОВ ФАКУЛЬТЕТА ИНОСТРАННОЙ ФИЛОЛОГИИ

Резюме. Статья посвящена проблеме контроля навыков устной иноязычной речи. В ней рассматриваются критерии оценки уровня сформированности фонетических навыков устной речи студентов, которые изучают иностранный язык.

Ключевые слова: фонетические навыки, критерии оценки, устная речь, контроль, практическая фонетика.

I.V. PERISHKO. ASSESSMENT CRITERIA OF THE LEVEL OF PHONETIC ORAL COMMUNICATION SKILLS BY STUDENTS AT THE FACULTY OF FOREIGN LANGUAGES

The summary. The article deals with the problem of monitoring of the oral communication skills of a foreign

language. The criteria to assess the level of phonetic skills of students who learn a foreign language are described.

Key words: phonetic skills, assessment criteria, speaking, control, practical phonetics.

Рекомендовано до друку.

Д-р пед. наук, проф. О.В. Безкорвайна.

Одержано редакцією 19.05.2016 р.

УДК: 378. 147. 016: 811

Н.А. ДЖАВА, Т.О. ПИВОВАРЧУК

ЗАВДАННЯ, ВПРАВИ ТА СПОСОБИ ІНТЕРАКЦІЇ ПІД ЧАС ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Резюме. У статті проаналізовано методи викладання німецької мови на основі міжнародної програми Goethe-Institut «Вчимося навчати німецької» (DLL) у вищих навчальних закладах України. Визначені основні переваги та недоліки комунікативного та інтерактивного методів навчання іноземної мови.

Ключові слова: метод, інтеракція, технологія, стратегія, DLL-програма, завдання та вправи.

Постановка проблеми. Знання іноземних мов як засобу соціального спілкування є невід'ємною частиною суспільного розвитку нашого часу. Реальністю сьогодення є розширення міжнародних зв'язків України та її інтеграція до світової спільноти. За таких умов усе більше уваги приділяється вивченню іноземних мов, при чому це стосується усіх сфер життя, де іноземні мови є ключем для розвитку міжнародних відносин, проведення наукових конференцій, культурного обміну між представниками різних країн та обміну інформацією. Геополітичне положення та сучасний економічний стан України, сусідство з Європейським Союзом, все тісніші політичні, культурні та інші суспільні контакти з усіма німецькомовними країнами, а також процес інтеграції в Європу вимагають знання іноземних мов, зокрема німецької як обов'язкового компонента у галузі вищої освіти. В умовах реформування освіти повинні змінюватися також і освітні технології викладання іноземних мов. Усе це висуває до викладання та викладача іноземної мови у вишах нові вимоги. Метою навчання іноземної мови у вищій школі на сучасному етапі є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, що дадуть змогу реалізувати їхні знання, уміння, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань у реальних життєвих ситуаціях. Для викладача сьогодні важливо постійно вдосконалювати власні знання про методи навчання іноземних мов, впроваджувати у власну викладацьку практику новітні освітні концепції, йти в ногу із часом. Викладачам важливо знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання, ті чи інші завдання і вправи відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Євроінтеграційні процеси у світі зумовлюють необхідність вивчення іноземної мови на якісно новому рівні не лише як нормативної навчальної дисципліни, знання іноземної мови є критерієм культурного розвитку та професійної компетенції майбутнього спеціаліста. Ці умови зумовлюють необхідність удосконалення методики її вивчення. На сьогодні викладачі іноземної мови в Україні мають змогу використовувати широкий спектр методів викладання. Науковий доробок сучасних вітчизняних і зарубіжних авторів (Н. Баграмова, Р. Гришкова, І. Китайгородська, С. Пасов, Г. Тер-Мінасова, С. Ніколаєва, О. Пометун, Дж. Уотсон та ін.) є надзвичайно вагомим у контексті сучасних проблем вивчення іноземної мови. Сьогодні перед викладачами виникає необхідність певного синтезу структурних, функціональних та інтерактивних методів із метою рівномірного розвитку в студентів усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письма та слухання. Основна мета інноваційного навчання – це навчити людину вчитись у будь-якій ситуації. В основі моделі інноваційного навчання – спільна діяльність студента і викладача у формі діалогу, міжособистісних взаємодій та інтенсивного занурення в предмет.

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності використання в навчальному процесі нової міжнародної програми Goethe-Institut «Вчимося навчати німецької» (DLL – Deutsch Lehren Lernen), яка ґрунтується на сучасних досягненнях дидактики та методики викладання німецької мови і спрямована на професійну підготовку та підвищення кваліфікації вчителів і викладачів німецької мови як іноземної у всьому світі. Програма «Вчимося навчати німецької» (DLL), зорієнтована на ключові вміння, яких повинні набути майбутні фахівці, що вивчають дисципліну «Німецька мова як іноземна». Розробка програми відбувалася у Німеччині та супроводжувалася відомими представниками кафедр викладання німецької як іноземної, зокрема таких, як: проф. д-р Ганс Барковський (університет Фрідріха Шиллера, м. Єна), проф. д-р Рюдигер Гротян (Рурський університет, м. Бохум), проф. д-р Брітта Гуфайзен (Технічний університет, м. Дармштадт), проф. д-р Міхаель Легутке (університет Юстуса Лібіга, м. Гісен). Оцінка методико-дидактичного підходу програми «Вчимося навчати німецької» (DLL) відбулася у рамках наукового дослідження, проведеного у співпраці з Центром підготовки висококваліфікованих наукових кадрів університету Юстуса Лібіга, м. Гісен.

Виклад основного матеріалу. В Україні якість освіти сучасного студента як майбутнього фахівця пов'язана з необхідністю оволодіння іноземними мовами, що сприятиме мобільності українських студентів в Європі та має відповідати не лише європейським, а й міжнародним уявленням щодо основних компетенцій сучасного фахівця. Щоб задовольняти цим вимогам, необхідно на основі подальшого розвитку набутих у школі знань докорінно оновити зміст викладання німецької мови у ВНЗ України. Це вимагає нової орієнтації цілей,